

ЕПІСТОЛЯРНА СПАДЩИНА

Яким Горак

ЛИСТИ ДМИТРА НИКОЛИШИНА ДО СТАНІСЛАВА ЛЮДКЕВИЧА

До широкого кола знайомих С. Людкевича серед української мистецької та наукової еліти належав Дмитро Васильович Николишин (1884–1950) – український письменник, літературознавець та видавець. Його постать і діяльність досі не удостоїлася належного монографічного наукового висвітлення, тому інформація про нього обмежується довідниковими видань (див., наприклад: [1]). Його контакти з С. Людкевичем тим більше не були об'єктом наукового дослідження. Як і в більшості випадків контактів С. Людкевича з представниками української наукової та мистецької еліти, складність такого дослідження криється в надто малому (або й зовсім відсутньому) джерельному матеріалі, який би документував їх зустрічі, спілкування, а збережені листи дають зазвичай далеко невичерпну картину взаємин.

Виходець з селянської сім'ї з села Іванкова (нині Борщівського району Тернопільської області), Дмитро Николишин здобув освіту в Коломийській гімназії (1906) і Чернівецькому університеті (1910), де студював українську мову і літературу в Степана Смалья-Стоцького. Вчителював у Вижниці (1910–1911), Коломийській українській державній гімназії (1911–1930), а згодом перейшов до приватної гімназії товариства «Рідна школа». Перші письменницькі спроби опублікував у газеті «Буковина» ще 1908 р., згодом у різний час друкувався в часописах «Неділя», «Українське слово», «Шляхи», «Назустріч», «Український голос». Як письменник Д. Николишин – автор поетичних збірок «Хвилини» (1919), «Світання й сутінки» (1936), історичної поеми «Ірод Великий» (1936), казки «Королівна» (1931), п'єс «Розладде» (1911), «Маєві акорди» (1919), «Розвіяне життя» 1932) та інших. Займався Д. Николишин і перекладацькою діяльністю: йому належать переклади українською мовою творів К. Саллюстія, Овідія, Ціцерона, Й. В. Гете та Ж. Б. Мольєра. Як літературознавець Д. Николишин був автором кількох розвідок про творчість Т. Шевченка: «Козаччина в поезіях Т. Шевченка» (1914, 1921), «Історичні поеми Тараса Шевченка» (1914, 1921). Як видавець 1914 року Дмитро Николишин заснував у Коломії власне видавництво «Загальна книгозбірня», де видав майже 40 книг як власних творів, так і інших авторів.

Музичне життя теж постійно знаходилося в полі інтересів Д. Николишина. У газетах «Діло», «Новий час» часто зустрічаються його рецензії на концерти, у т. ч. на пописи учнів філій Вищого музичного інституту. Він був автором лібрето опери М. Гайворонського «Синя квітка». Його доньки навчалися у Вищому музичному інституті у Львові: піаністка Ірина Николишин-Маруняк згодом працювала в Коломийській філії, а співачка Оксана Николишин була одним із переможців конкурсу вокалістів у Львові 1939 року.

Точних документованих дат особистих зустрічей та особистого знайомства Д. Николишина з С. Людкевича не маємо. Серед значного корпусу листів до інспектора, збережених в його домашньому архіві, є 13 листів від письменника, які нерівномірно охоплюють період 1920–1929 років. 8 з них стосуються процесу підготовки до друку і видання «Загальних основ музики» С. Людкевича, яке побачило світ 1921 року в Коломиї як дев'ята книга коломийського видавництва «Загальна книгозбірня».

Ця праця була написана композитором ще перед Першою світовою війною. Працюючи з 1910 року на посаді директора Вищого музичного інституту в Львові, на засіданні Виділу Музичного товариства імені М. Лисенка 10 жовтня 1910 року «Д[окто]р Людкевич ставить внесок, щоби приступити до видань практичних відомостей музики і гармонії, а в тій цілі вибрати комісію, яка би занялася пропозиціями проекту до видання. Виділ се внесення прийняв до відомости і вибрав до комісії пп. Д[окто]ра Людкевича, Біликовського і Ф. Колессу» [2, 141].

Протягом 1912–1913 рр. С. Людкевич написав для такого видання підручник «Загальні основи музики». Написаному підручнику передувало «Передне слово», позначене датою «Львів, 11 червня 1913 р.», в якому автор зазначав давно відчутну, особливо в період заснування музичних шкіл (тобто Вищого музичного інституту) потребу підручника відомостей з теорії музики. «Усунути її хоч почасти, вважав я своїм обов'язком як директор Вищого музичного інституту і член шкільної комісії Товариства ім. Лисенка, тому взяв на себе невдячне завдання виготовити для наших музичних шкіл енциклопедичний підручник основних відомостей музики, підходящий у першій лінії для фахової науки по музичних, як також по середніх школах, де наука музики трактується поважно, а рівночасно зрозумілий для всякого інтелігентного самоука» [4, 264].

Працю було запропоновано виділу Товариства ім. М. Лисенка і на його засіданні 5 червня 1914 року, як свідчить протокол, «до оцінення підручника до теорії, який зладив п[ан] Д[окто]р Людкевич і Форостина вибрано п[ана] Колессу і п[ана] Д[окто]ра Волошина» [2, 238]. Згаданий у документі Євген Форостина співавтором підручника не був, а лише частково поміг авторові. Про це в згаданій початковій передмові до підручника С. Людкевич вказував: «Сю роботу [написання підручника. – Я. Г.] почав я минулого року, упросивши до помочі члена шкільної комісії п. Є. Форостину, який помагав мені виготовити партію про тональну систему й мелодику та зладити словарець італійських і чужих слів з відсилачем. При сій роботі користувався я відомими аналогічними підручниками німецькими, а почасти також московськими та польськими, узглядняючи при тім, по можности, специфічні наші потреби» [4, 264]. Окремою приміткою в передмові С. Людкевич зазначив використання у своєму підручнику «деякі думки і помисли з рукописного невикінченого

підручника «Загальна наука музики» о. В. Домета Садовського, який ласкаво відступив його для мого ужитку».

На наступному засіданні Виділу 2 липня 1914 р. «в справі підручника теорії подає до відома п[ан] Д[окто]р Людкевич листом від дня 29 червня с[его] р[оку], що вже віддав приватно його до друку, а если Виділ хоче дати фірму, то він готов предложить его в відбитті при коректі до оцінки. Ухвалено не відповідати письменно, а запросити на Засідання Виділу п[ана] Д[окто]ра Людкевича в справі вияснення» [2, 239]. На жаль, куди і кому С. Людкевич «віддав приватно» до друку підручник перед війною – остаточно не з'ясовано.

Початок Першої світової війни, мобілізація С. Людкевича до війська, перебування в полоні перешкодили цим намірам. Після повернення з полону і продовженням праці в інституті, композитор шукав видавця для свого підручника і таким чином вийшов на Д. Николишина. Відколи саме почалося листовне спілкування між ними не видається можливим з'ясувати. Хоч перший збережений лист Д. Николишина до С. Людкевича позначений 14 квітня 1920 р., з його змісту очевидно, що обоє діячів вже принаймні листовно познайомлені і епістолярний діалог між ними уже якийсь час триває. Дальші листи (зокрема від 24 лютого 1921 р.) покажуть, що щонайменше до кінця лютого 1921 р., коли процес видавничої роботи над підручником був вуже в розпалі, спілкування між Д. Николишином та С. Людкевичем було тільки епістолярне, особисто знайомі до того часу вони не були.

Згаданий перший лист письменника уже засвітлює цікаві, досі невідомі обставини видання Людкевичевого підручника. Д. Николишин, як керівник видавництва, був зацікавлений у публікації музичних підручників і запропонував С. Людкевичу підготувати три підручники: «Теорія музики з увагами про спів», «Наука про гармонію» та «Історію музики» з включенням у неї історії української музики. Звертає увагу, що Д. Николишин на початку 20-х років ХХ ст. бачить підручник теорії музики в тісному взаємозв'язку з навчанням співу – тобто так, як це було введено в традицію галицького музичного освітянства ще з підручників Івана Кипріяна 80-х років ХІХ ст. Очевидно, С. Людкевич не відважився взятися за написання усіх трьох підручників, але до того повідомляв видавцеві про написаний і зданий до друку хоч і неопублікований ще перед війною свій підручник з теорії музики.

У цьому таки листі від 14 квітня 1920 р. Д. Николишин писав з цього приводу: «Дуже просимо не відмовити ся від тієї праці і, коли не можливо Вам видобути від видавця «Шляхів» готову працю, пропонуємо Вам зладити для нашого видавництва самостійну працю після наших вимогів». Ця фраза з листа кидає світло на ще один невідомий епізод видання підручника. Згаданий двотижневик літератури й громадського життя виходив у Львові впродовж 1913–1918 рр. (з перервою від березня 1914 по грудень 1915 р). З квітня 1913 по березень 1914 рр. Це був орган Українського Студентського Союзу і виходив під редакцією Ростислава Заклинського (1877–1974) та Юліяна Охримовича (1893–1921). З грудня 1915 до 1918 р. Журнал був органом українського стрілецтва і фінансувався Пресовим Комітетом УСС. У той час фактично редагував журнал Микола Голубець (1891–1942), хоч номінально редактором вважався Федь Федорців (1889–1930). Наповнення журналу було різноманітне: твори красеного письменства, спогади, переклади, публіцистика, наука і критика, мистецтвознавство, музичне мистецтво, інформаційний матеріал, рецензії.

У журналі серед інших авторів публікувалися друзі С. Людкевича – П. Карманський, Ю. Яцків, В. Бирчак, В. Старосольський. Сам С. Людкевич помістив 1918 р. у цьому журналі статтю «М. Менцинський як оперний співак». Фрагмент з листа Д. Николишина дає підстави припускати, що С. Людкевич звертався в справі публікації підручника до когось з редакторів журналу (скоріш за все Ю. Охримовича або Р. Заклинського) і про них йдеться у виразі «віддав приватно його до друку» з протоколу засідання Виділу Музичного товариства ім. М. Лисенка від 2 липня 1914 р. Ці події могли мати місце 1913–1914 р. – в першій каденції виходу журналу, бо 1 серпня 1914 р. С. Людкевич був мобілізований до війська.

Два наступні листи свідчать, що протягом другої половини 1920 – січня 1921 р. йшло узгодження умов та заключення договору між композитором та видавництвом. На кінець січня 1921 такі умови були запропоновані композитором і видавець на них погодився. С. Людкевич не відразу годився з сумою і способом оплати своєї праці і Д. Николишин мусів давати пояснення в цій справі. Принагідно видавцем висловлювалися побажання щодо доступності підручника для різних верств читачів: «[...] ми бажали б бачити той підручник у такій формі, щоб ученик міг її зрозуміти сам, без помочі учителя музики чи там співу, тобто – щоб ним можна з користю послуговувати ся самоукам або таким, котрі свої неповні й непевні відомости хотіли б собі з такого підручника доповнити. От і все!» – читаємо в листі письменника від 12 травня 1920 р.

З кінцем січня-початком лютого розпочалася інтенсивна робота над редагуванням тексту і творенням верстки. Редагування тексту здійснювали Володимир Козак і сам Д. Николишин. З листом від 23 лютого 1921 р. письменник надсилає композиторові 1 аркуш верстки, супроводжуючи його в листі своїми коментарями і побажаннями щодо тексту. Пізніше в процесі готовності дальших фрагментів теж посилав їх С. Людкевичу для правки, коментуючи і узгоджуючи в листах. Характер цих коментарів і побажань не зводиться лише до технічних питань друку, оформлення і т. д. Тексти листів засвідчують наскільки глибоким було втручання редакторів у людкевичів текст: обговорювалися питання доцільності тих чи інших приміток, які С. Людкевич вважав зайвими і викреслював у верстці, стилістики викладу, точності окремих дефініцій (зокрема питань ритму). При цьому Д. Николишин виявляє глибоку обізнаність у музично-теоретичних питаннях, розуміння, знання деталей і нюансів, без яких проводити таку редакційну роботу було б неможливим. Цікавим моментом видається і те, що в процесі редагування письменник намагався підвести мову видання до рівня і вимог тодішньої літературної мови, очевидно з метою доступності і розуміння тексту читачем з наддніпрянської України. Для цього він зокрема керувався при цьому авторитетними на той час працями – граматику Василя Сімовича і словником Бориса Грінченка.

Таке втручання у свій текст С. Людкевич сприймав з роздратуванням, яке відображалось в гострих, провокуючих до особистого конфлікту, листах до Д. Николишина. На підставі листа письменника 24 лютого 1921 можна ствердити, що поправки стилістики С. Людкевич вважав «філологічними химерами», втручання у свій текст розцінював як намір його образити і грозив скандалом у відповідь. Д. Николишин у відповідь зізнався, що не мав наміру ображати автора, а робив правки лише для добра самої книжки: «Ваша вимога присилати Вам ще раз перероблений

аркуш, оперта на повному недовірю до мене, буде виконана, також кождий аркуш з манускриптом вишлю Вам до коректи. Вашого вислову: «Сподію ся, що Ви... недопустите до скандалу» – я не розумію і думаю, що Ви В[исоко]п[оважаний] Пане Доктор тільки тому його написали, що я на жаль ще й до нині Вам незнакомий. Одначе прошу бути впевненим, що при всій своїй упертості, де ходить о добру справу, до таких розв'язок «літературних» взаємин я неспосібний».

Як свідчать подальші листи, видавнича робота над книжкою тривала до початку весни 1922 року і в листах письменник радився з композитором у всіх деталях змін, які становлять інтерес як документи погляду філолога на музичну термінологію. Цікаві зокрема його пропозиції, висловлені в листі 26 січня 1922 р. щодо терміну духові інструменти: «Замість духові може би краще й виразніше було дмухові (від дмухати): се народне й гарне слово. «Духовий» має трохи інше значіння. Я був би за тим, щоби взагалі «дугі» (інструменти) пропустити а заступити їх терміном «дмухові», бо «дугі» заносить польонізмом (та як «духові» москалізмом)» [Підкреслення в автографі. – Я. Г.]. Однак С. Людкевич, як показує видавничий підручник, не схвалив цієї пропозиції.

Весною 1922 р. книжка була видана, але епістолярне спілкування між двома діячами тривало й далі. Упродовж 20-х років ХХ ст. С. Людкевич – як член кооперативи «Український Театр» – тісно співпрацював з театром і для його потреб у другій половині 20-х років здійснював музичні редакції та інструментовки п'єс «Сватання на Гончарівці» Г. Квітки-Основ'яненка, «Як ковбаса та чарка» М. Старицького, «Бувальщини» А. Велисовського, а також п'єси Д. Николишина «Маєві акорди». З. Штундер, зазначаючи в монографії роботу С. Людкевича над цими творами [9, 294], не вказує чий і який музичний матеріал редагував та інструментував при тому композитор (адже відомо, наприклад, що музику до «Сватання на Гончарівці» створив К. Стеценко), а також не зазначає ці роботи серед винесеної окремо «Нотографії редагованих і аранжованих творів інших композиторів». Згадана п'єса Д. Николишина опублікована 1919 року в Коломиї [6]. Драматург передбачив для неї 17 музичних номерів, поетичні тексти яких виписав у творі: здебільшого це відомі народні пісні (серед яких «Ой пише, пише гетьман Мазепа...», «Ой піду ж я лісом-бором...», «Ой повій, повій, буйний вітре, та з глибокого яру», «Максим, козак Залізник», «Ой не стелися, хрещатий барвінку», «Гомін, гомін по діброві», «Гей у полі та криниця безодня», «Ой у полі, в полі біл камінь лежить» та ін.), пісні літературного походження («Журба» Л. Глібова), а також оригінальні тексти («Чарівний світ нових бажань ошоломля мене», «Час несе нову годину, ладить нам удари»). Не вважаючи себе компетентним створити інструментовку музичної сторони своєї п'єси, тому довірився С. Людкевичу. До такої думки схиляє лист від 24 вересня 1925 року, який до того ж свідчить, що композиторові було дозволено замінювати на власний розсуд запропоновані письменником музичні номери задля витримки стилю і якості інструментовки.

1925 року в Галичині широко відзначалося століття смерті Дмитра Бортнянського. Для організації відзначень за підписом представників Музичного товариства імені М. Лисенка та «Львівського Бояна» Й. Дрималика, Й. Доманика, Й. Кишакевича, М. Волошина, В. Садовського, С. Людкевича та В. Барвінського, які склали Ювілейний Комітет у Львові, був опублікований покликання до суспільності «Століття

смерті Бортнянського». Серед заходів до відзначення ювілею зазначалися: «[...] 2) Звернутися до всіх «Боянів» і інших хорів на всій українській національній території в межах Польщі з зазивом, щоби найдалше до кінця цього року уладити також святочні концерти у себе; [...] 4) Заініціювати видання святочної одноднівки, в яку увійшли б життєпис з портретом, критичні огляди творів і діяльності Бортнянського і т. ин.» [7, 3]. Реалізацією останнього з названих завдань став виданий С. Людкевичем неперіодичний часопис «Музичний листок», видавцем якого було зазначено Музичне товариство імені М. Лисенка (про це див.: [3, 654–656]). У першому і єдиному випуску видання, який охоплював 11 сторінок, було поміщено реферат С. Людкевича «Д. Бортнянський а сучасна українська музика», прочитаний на львівському концерті з нагоди роковин смерті композитора, розвідка Василя Щурата «Як пізнали Д. Бортнянського на Західній Україні», а також розділи «Хроніка і бібліографія» з оглядом нових музичних книжок та хронікальних повідомлень. Як свідчить короткий вступний допис «Від редакції», видання «Музичного листка» планувалося продовжити, однак фінансові труднощі унеможливили це. З листа Д. Николишина до С. Людкевича 1 січня 1926 р. випливає, що на прохання С. Людкевича письменник мав розповсюджувати цей часопис у Коломиї, але через зайнятість не зміг цього належно зробити і обіцяв композитору зробити це під час концерту до роковин смерті Д. Бортнянського, який на початку 1926 р. провів «Коломийський Боян», згідно опублікованого у Львові поклику ювілейного комітету.

Того ж 1925 року С. Людкевич через Д. Николишин намагався прозондувати ситуацію музичного життя Коломиї з наміром відкрити там філію Музичного товариства ім. М. Лисенка та музичну школу при ньому. У листах від 24 вересня та 9 жовтня 1925 Д. Николишин пояснював композиторові труднощі, пов'язані з заснуванням тут філії: відсутність власних кваліфікованих педагогічних кадрів, потреби коштів залучення таких зі сторони, сильна конкуренція польських музичних шкіл і недовіра громадян міста до своїх шкіл, надання переваги навчанню в іншонаціональних школах. Аргументи, очевидно, не задовольняли С. Людкевича. Зазначені листи документують найраніші ініціативи створення філії інституту в Коломиї 1925 року (адже за протоколами Музичного товариства ім. М. Лисенка у Львові організація і початок організації філії в Коломиї відноситься аж до 1927 року, коли на засіданні виділу Львівської централі йшлося про здачу статуту філії до Станіславівського воєводства [3, 88]) і причетність до них Д. Николишина – факти досі невідомі в існуючих музикознавчих дослідженнях про історію Коломийської філії (див., наприклад: [8; 3, 608–612]).

Після 1929 р. не маємо документальних свідчень про дальші взаємини двох митців. Одна з рецензій С. Людкевича 1932 р. дає підстави припускати їх можливу зустріч у Коломиї того року. Йдеться про те, що на Шевченківському концерті в Коломиї 1932 р. слово про Кобзаря говорив Д. Николишин, а з музикантів виступали співаки Іванна Синенька-Іваницька, Василь Тисяк, піаністка Галина Лагодинська. У «Ділі» С. Людкевич опублікував рецензію на це свято, де відзначив, що промова Д. Николишина «була гарно виголошена, змістовна та доволі жива й актуальна, хоча й однобічна» [4, 527]. Проте людкевичева рецензія поодинокі і принагідна, хоч у 30-ті роки їх зустрічей і контактів між діячами могло бути значно більше.

Доля Д. Николишина склалася драматично. З наступом німецьких військ у роки Другої світової війни він зі сім'єю був насильно вивезений до Гамбурга, де працював у таборі. Згодом, коли сім'ю було відпущено, родина мешкала в німецькому містечку Хемніцу в доньки Ірини. З приходом у Хемніц радянських військ письменник працював перекладачем, а потім разом з перевезенням заводів був відправлений на Україні до Ковеля. З поверненням до Львова сім'я Д. Николишина квартирувала якийсь час у письменників Дениса Лукіяновича та Ірини Вільде. Завдяки зусиллям Ірини Вільде, як депутата Верховної Ради УРСР у той час, 1949 р. Николишини отримали квартиру у Львові. На цій квартирі 10 лютого 1950 р. письменника було арештовано і засуджено на 25 років позбавлення волі з конфіскацією майна. Перебуваючи в тюрмі, Д. Николишин не дочекався висилки – він помер 14 грудня 1950 р.

Листи публікуємо в повному обсязі з дотриманням усіх лексичних, правописних, синтаксичних особливостей оригіналу. Авторські підкреслення в текстах листів також зберігаємо. Авторські скорочення слів розшифровуємо безпосередньо в тексті у квадратних дужках.

Література

1. Арсенич П. Николишин Дмитро Васильович. *Українська журналістика в іменах: Матеріали до енциклопедичного словника* / За ред. М. М. Романюка. Львів, 1995. Вип. 2. С. 149–150.
2. Книга протоколів Музичного товариства імені Миколи Лисенка / Підготовка текстів, вступна стаття, коментарі та іменний покажчик Я. Горака. Тернопіль : Астон, 2014. 424 с.
3. Книга протоколів Музичного товариства ім. Миколи Лисенка (1922–1939 рр.) / Підготовка текстів, коментарі, післямова, словничок та іменний покажчик Я. Горака. Львів : Апріорі, 2019. 756 с.
4. Людкевич С. Дослідження, статті, рецензії, виступи / Упоряд З. Штундер. Том 2. Львів : Видавництво М. Коць, 2000. 815 с.
5. Людкевич С. Загальні основи музики (Теорія музики). Коломия : Накладом «Загальної Книгозбірні», 1921. 136 с.
6. Николишин Д. Маєві акорди : Картина у трьох діях. *Загальна книгозбірня*, ч. 8. Коломия : З друкарні Вільгельма Бравнера у Коломиї, 1919. 92 с.
7. Століття смерті Бортнянського (Поклик Ювілейного Комітету). *Діло*. 1925. № 208. 18 вересня. С. 3–4. Підписано: За святочний комітет: Йосиф Дрималик голова т. ім. Лисенка, Йосиф Доманик голова т. «Л. Боян», Йосиф Кишакевич, д-р Михайло Волошин, Домет Садовський, Д-р Ст. Людкевич, Василь Барвінський.
8. Толошняк Н. Діяльність Вищого музичного інституту ім. Миколи Лисенка в Коломиї. *Вісник Прикарпатського університету. Серія: Мистецтвознавство*. Вип. VIII. Івано-Франківськ : Плай, 2005. С. 44–51.
9. Штундер З. Станіслав Людкевич: Життя і творчість. Т. 1: 1879–1939. Львів: ПП «Бінар-2000», 2005. 636 с.

Листи Дмитра Николишина до Станіслава Людкевича

№ 1

Ч. 59

Коломия, дня 14 квітня 1920.

Високоповажаний Пане Доктор!

На Ваше остатнє письмо ми відповіли і подали конкретну пропозицію в справі гонорару, одначе до нині не дістали відповіді. Імовірно надмір праці усунув сю справу на дальший [план] Вашої научної діяльності. Одначе з уваги на те, що наближають ся вакації, коли то побіч конечного відпочинку все таки свобідніщий час можна з користію для загального добра провести, ми осміляємо ся пригадати Вам порушену нами квестію і просити о конкретну відповідь. Нам дуже залежить на тім, щоби по змозі в найближчому часі випустити з царини музики: 1) Теорія музики з увагами про спів, конечними і для співака і для дірігента; 2) Наука про гармонію з додатком про інструменти та їх ужиток; 3) Історія музики з особливою увагою на українську народню музику та її мистецьке оброблення. Сю останню книжечку можна би поділити на: а) історію музики взагалі, б) історію української музики. – Дуже просимо не відмовити ся від тієї праці і, коли не можливо Вам видобути від видавця «Шляхів»¹ готову працю, пропонуємо Вам зладити для нашого видавництва самостійну працю після наших вимогів. Просимо почати від першої, якій ми бажали б дати назву «Теорія музики і співу» або «Основи м[узики] і сп[іву]», або від третьої. Що до гонорару так тут однакова норма для всіх авторів самостійних праць, бо наше Видавництво се не спекулятивне: є се своєрідна Кооперація. Докладніше про все напишемо одержавши Вашу відповідь з конкретною заявою що до вибору і назви теми, на яку нетерпляче ждемо.

Остаємо з поважанням За видавництво «Загальна книгозбірня» в Коломиї Д. Николишин.

Львівський меморіальний музей Станіслава Людкевича (далі – ЛММСЛ). – Автор-граф чорним чорнилом з двох сторін пожовклого аркуша – бланку видавництва (22,7 x 14,3 см). В кінці тексту листа овальна фіолетова печатка видавництва.

№ 2

Ч. 63

Коломия, дня 12. V.1920

Високоповажаний Пане Доктор!

У відповідь на Ваш лист подаємо Вам до відома, що головний поділ Вашої теорії згоджуєть ся з нашими інтенціями, бо й ми маємо на думці перш усього школу, і то не тільки музичну й семінарію але також гімназію і т. п. школи, де наука музики і співу подаєть ся тільки принагідно. Коли є між нами яка різниця, так се

¹ Йдеться про двотижневик літератури й громадського життя, що виходив у Львові в 1913–1918 рр (з перервою від березня 1914 до грудня 1915) спочатку як орган Українського Студентського Союзу, а потім як орган українського стрілецтва. Редакторами журналу були Ростислав Заклинський (1877–1974) і Юліан Охримович (1893–1921) у період 1913–1914 рр. В 1915–1918 рр. фактичним редактором був Микола Голубець (1891–1942), хоч номінально вважався Федь Федорців (1889–1930).

тільки та, що ми бажали б бачити той підручник у такій формі, щоб ученик міг її зрозуміти сам, без помочі учителя музики чи там співу, тобто – щоб ним можна з користю послуговувати ся самоукам або таким, котрі свої неповні й непевні відомости хотіли б собі з такого підручника доповнити. От і все! Думаємо, що на скільки Ваш підручник саме того не узгляднює, його можна б дуже легко в тім напрямі доповнити; на сьому книжка незвичайно скористала б.

Що до гонорару, так тут можливість трояка: або по регуляміну Видавництва, який признає авторами через 30 літ процент в такім порядку: 1 наклад – 50%, 2 – 40%, 3 – 30%, 4 – 25 %, 5 і дальші – 20 %, останній у 30 році 40%; або певний сталий процент від кожного накладу; або вкінці готівка (звичайно умовленими ратами), за яку купуєть ся твір на власність відразу. Просимо заявити ся за котрим небудь з означених способів. Ми просили б надіслати нам точний проспект Вашої книжечки і Ваші умови, на яких згодили ся б написати історію музики. Наше Видавництво виплачує гонорарі згідно з умовою сейчас, як тільки дістане бажаний манускрипт.

Маємо повну надію, що на сей раз справа візьме корисний для обох сторін оборот та що незабаром могли мем приступити до друку згаданих книжечок.

З повною пошаною

За видавництво «Загальна книгозбірня» в Коломиї Д. Николишин.

ЛММСЛ. – Автограф чорним чорнилом з двох сторін пожовклого аркуша – бланку видавництва (22,7 x 14,3 см). В кінці тексту листа овальна фіолетова печатка видавництва.

№ 3

Ч. 96

Коломия, дня 22 січня 1921.

Високоповажаний Пане Доктор!

У відповідь на Ваш лист, адресований до В[исоко]п[оважаного] Проф. В. Ко-зака, маємо честь заявити, що наші пропозиції були подумані на серію й подиктовані тільки бажанням, щоб автор дістав за свою працю належний йому гонорар. Ми були того переконання, що 50 % motto се відповідна заплата за працю. Але щоб авторові не потрібно числити ся з процентами з неозначеної точно віддалі часу, дальше з огляду на постійний упадок валюти, на чім без сумніву тратить автор, ми готові заплатити Вам відразу 40000 М[арок] п[ольських] за перший наклад. Коли зважить ся, що 1) Видавництво не має на цілі збивати бариші і через те кладе можливо низькі ціни, 2) що через упадок валюти вартість процентів, яка хвилювати ме при 5000-ому накладі між 50 до 75 тисяч, причім зі зростом ціни клішів для рівноваги продажньої ціни netto може дійти на 80%, а то й 60 % від першого накладу, 3) що при виплаті гонорару в цілости все відчисляєть ся певний процент, щоб Видавництво при нинішніх умовинах могло вдержати ся, – думаємо, що наша пропозиція для автора корисна і просимо о Вашу остаточну відповідь і згоду. Зазначуємо, що виплатимо гроші у двох ратах, а на бажання по змозі й відразу при передачі рукописі після її переглянення. Всі інші Ваші домагання дадуть ся погодити з нашими. Не змінюючи формату книжечки вдасть ся все уладити так, що книжка й формою буде принадна й виконанням бездоганна.

Ждемо на остаточну відповідь та зладження умови.

За видавництво «Загальна книгозбірня» в Коломиї Д. Николишин.

ЛММСЛ. – Автограф чорним чорнилом з двох сторін пожовклого аркуша – бланку видавництва (22,7 x 14,3 см). В кінці тексту листа овальна фіолетова печатка видавництва.

№ 4

Ч. 219

Коломия, дня 23 / II 1921

Високоповажаний Пане Доктор!

Сьогодні одержав я коректу з 1 аркуша і щоб не задержувати друку, хочу ще в дечому з Вами порозуміти ся:

1. Чи можна під заголовком на 1 стор. Помістити в скобках дрібнішим друком: (Теорія музики)? Воно виповнить краще заголовну сторінку і згоджуєть ся з Вашими словами (ст. 10): «В оцім підручнику подано основно тільки загальну теорію (мабуть пропущено «музики») у двох част...»².

2. Чи конче нотку про «Музи» пропускати? Вона з уваги на дуже різнородний добір майбутніх читачів мабуть цілком на місці, а навіть потрібна. Зрештою згідно з Вашою волею дам її як від Редакції, хоча воно дивно виглядатиме.

3. Уступ «Спосіб такої сполуки є безконечно ріжноманітний: вона може підносити ся, опадати, хвилювати, чи то ступнями чи скоками, вривати ся і знову виринати, змінити скорість і внутрішній лад і т. д.» Ви счеркнули за другим разом (червоним олівцем) і дописали : «Про се спеціально в 2 части». Я думаю одначе, що саме для підчеркнення ваги правильного поруху в мелодії – ритму його можна би полишити без шкоди для цілості, і прошу на се Вашої згоди.

4. Сторона 10 буде очевидно справлена по Вашим справкам. При сьому одначе мушу подати для виправдання себе таке: Первісний текст, писаний не Вашою рукою, саме в сьому місці був настільки неясний, що не можна було зорінтувати ся, чи в ньому говорить ся про поділ науки музики, чи тільки Вашої книжечки. От я в порозумінню з проф. Козаком, основууючись на відомих загально підручниках, злагодив такий поділ в тім переконанню, що Ви при коректі або його приймете, або справите. А що я нефаховець, то й не диво, що вийшла по Вашим словам «абсурдна сумішка». Прошу мені вибачити! Я се робив у добрій думці і, звісно, за вами було останне слово. В кождім разі книжечка на сьому тільки скористала.

5. Те незрозуміле місце з початку Ритміки справді трохи неясно вистилізоване. В нїм містить ся мотив, чому саме ділимо Ритміку на три части. З уваги на те, що з технічного боку усунення сього місця потягає за собою перебудову цілого (дальшого) аркуша, на що друкар не хоче пристати через велику недогоду з клішами, я пропоную зміну того місця таку: «Ритміка се наука про музичний ритм, або рівномірне та зрозуміле розчленення часу в музиці».

А за сим замість незрозумілого місця таке: «Слухаючи якїнебудь мелодії, легко можемо завважити, що тони єї виказують велику ріжноманітність і мінливість. Помигувши зміну висоти, – одні тривають два, три й більше разі довше або коротше як другі, одні наголошують ся сильніше як другі, а рівночасно під діланням наголосу гуртують ся групами нарівнохвилеві величини (такти), яких порух може бути скорий, або повільніший».

² Пропонований підзаголовок поміщений на титулі видання. Речення щодо «загальної теорії» С. Людкевич у виданні не змінив.

Після сього йде речення: «Відповідно до того обнімає ритміки «і т. д. Коли б Ви на сю зміну не схотіли згодити ся, так мусіло б се місце в книжечці лишити ся з білою латкою (на зразок «сконфісовано»)»³.

6. З тої самої причини (технічної незгоди) прошу лишити уступ, який Ви счеркнули з допискою «За богато». Ось він: «Навіть там, де такої рівномірності годі дошукати ся, як от у шелесті вітру, дощевих краплин, шумі водоспаду, гуркоті млинського колеса або поїзду і т. п. витворюємо собі вражіння ритму при помочі уяви»⁴.

7. Що до пересунених клішів, так се прямо неможливе, бо кліша так зроблена й направити не дасть ся. Через те й «Ой летіла» не можна присунути до нот. На другий раз саме ті малі кліші змайструєть ся в фабриці черінок. Справка в клішах неможлива. Всі клішові помилки справить ся при кінці. Справлена Вами кліша

1, 2, 3 1, 2, 3 на 1, 2, 3 1, 2, 3 зроблена вірно з манускрипту⁵.

8. Чи з уваги паузус не лишити слова на означення павзи «чертка над середньою» й «під середньою лінією»?

Дуже прошу поспішити з відповіддю на сих 8 точок, щоб не припізнювати друку. Коли не дістану відповідно до вітвірка 29 с[его] м[ісяця], то вважатиму се за згоду з Вашої сторони на пропоновані зміни. Зазначую, що в дальшій текстї попри «стилістичні» інших змін немає, але кожний аркуш вишлю Вам до апробати.

Остаю з правдивою пошаною.

За видавництво «Загальна книгозбірня» в Коломиї Д. Николишин.

ЛММСЛ. – Автограф чорним чорнилом з двох сторін складеного вдвоє пожовклого аркуша – бланку видавництва (22,7 x 14,3 см). В кінці тексту листа овальна фіолетова печатка видавництва.

№ 5

Ч. 221

Коломия, дня 24 / II 1921

Високоповажаний Пане Доктор!

Щойно хотів я вислати лист ч. 219, як листоноша приніс мині лист від Вас, з якого я зрозумів, що Ви на мене обурені далеко більше, як я думав. Через те я приневолений додати ще кілька слів для пояснення, щоб усунути всяку притоку до непорозуміння. Коли я робив які зміни, так се виключно тільки ті, які Ви бачите в I аркуші і інших не робив. З попереднього листу Ви вичитаєте мотиви, чому саме зробив я ті зміни. Тут підчеркую ще раз: я мав на оці тільки одно, щоб Ваша книжечка появилася в бездоганній формі, бо ж на ній Ваше ім'я! Ближчі пояснення, думаю, злишні. От длятого я, прочитавши, спільно з проф. Козаком, частину про

³ Запропонована правка врахована С. Людкевичем (див. с. 11 підручника).

⁴ С. Людкевич прислухався до цього побажання. Текстовий фрагмент міститься в підручнику на с. 12.

⁵ Кліш – друкарська форма рисунку. Запропонований після виправлення малюнок міститься в підручнику на с. 13.

угруповання предмету, переконав його, що для ясности Вступу потрібна переробка (Прошу порівн[яти] попередній лист, точка 4). Я був певний, що й Ви признали б се за конечне, а даючи Вам змогу сконтролювати й справити проєктовану мною зміну, не вважав сього за злочин і ніколи не думав Вас тим не то образити, але навіть вразити, бо за високо Вас ціню – і взагалі не люблю людей образати, бо знаю, що вона справля біль...

Не знаючи Вашого настрою, дозволив я собі запроєктувати Вам «компромісову» розвязку нашого «конфлікту» – знову тільки для добра книжечки. Прочитавши Ваш лист, я пожалував того, але для послідовности таки висилаю лист, а щоб Ви могли рішити ся, пересилаю для орієнтації ту саму коректу. Зазначую виразно: як порішите, так буде, і образливої для Вас дискусії починати не стану, бо не почуваю себе компетентним.

Дальше мушу зазначити, що у своїх стилістичних правках і дезідератах, я держу ся граматики Дра В. Сімовича⁶ й Словаря Грінченка⁷. Від нього взяв я слово «увід», замість «Вступні замітки». Слово «звін» позичив я з якогось етимологічного писаного самоучка (автора не тямлю)⁸. Одначе Ваших переконань насилувати не думаю, і якщо Ви справите, чи то «увід», чи «звін», чи якенебудь інше слово, я спорити не стану, хоч не всі стилістичні й синтаксичні справки можна назвати фільольогічною химерою. Я бодай ніколи не бавлю ся в химери, а строго контролюю трохи не кожде слово, кожду партикулу.

Ваша вимога присилати Вам ще раз перероблений аркуш, оперта на повному недовірю до мене, буде виконана, також кождий аркуш з манускриптом вишлю Вам до коректи. Вашого вислову: «Сподію ся, що Ви... недопустите до скандалу» – я не розумію і думаю, що Ви В[исоко]п[оважаний] Пане Доктор тільки тому його написали, що я на жаль ще й до нині Вам незнакомий. Одначе прошу бути впевненим, що при всій своїй упертости, де ходить о добру справу, до таких розвязок «літературних» взаємин я неспосібний.

Дожидаючи відповіді остаю з належною для Вашої особи пошаною

За видавництво «Загальна книгозбірня» в Коломиї Д. Николишин.

ЛММСЛ. – Автограф чорним чорнилом з двох сторін складеного вдвоє пожовклого аркуша – бланку видавництва (22, 7 x 14,3 см). В кінці тексту листа овальна фіолетова печатка видавництва.

⁶ Йдеться про видання «Практична грамика української мови» (перше видання 1918, друге – 1920) українського мовознавця, літературознавця і філолога Василя Сімовича (1880–1944).

⁷ Йдеться про чотиритомний «Словарь української мови» / Упорядкував з додатком власного матеріалу Борис Грінченко. Словник був виданий у Києві впродовж 1907–1909 рр.

⁸ «Увід» як назва вступного розділу, залишено у виданні (с. 7). Відносно слова «звін» як означення музичного звуку чи тону – на тій же сторінці у виданні зроблена примітка.

№ 6

Ч. 237

Коломия 2 / 1 1922

Високоповажаний Пане Доктор!

Висилаючи коректу 4 аркуша вважаю за потрібне сказати коротко про нотку на ст. 51⁹. Я дав її для того, щоб не лишили ся для читача загадкою слова поміщені в Колі : (5-й тон в долину). У Вашому тексті про се не було згадки з невідомої мені причини. Думаю, що моя нотка в дечому ще й упрощує будову бемолкових скаль, бо зводить її знову до тетраходів, а через те ставить їх у тісну звязь із хрестиковими. Я гадаю, що устанавляючи оттак на одній лінії тетраходи від С в один і другий бік та виказуючи тісну звязь тетраходу з обома сусідніми скалями, а потім згинаючи лінію в Коло так, щоб енгармонійні скалі накрили ся, найлекше пояснити ученикам се енгармонічне Коло, а попри те й споріднення скаль сильно унагляднюють ся. Очевидно до такого додатку в мене не було права, а тепер про се годі й думати. Зрештою може моя думка неясна. Більше важнійших додатків немає. Деякі питаїники вказують на загадкові нотки в манускрипті.

Дуже прошу не задержувати коректи, бо через те опізнюють ся друк книжечки. Дивно мені, що до нині не маю коректи 3 аркуша, який я вислав 26 м[инулого] м[ісяця]. Прошу також о ласкаву відповідь на поставлені в листі питання.

Остаю з глибокою пошаною

За видавництво «Загальна книгозбірня» в Коломиї Д. Николишин

ЛММСЛ. – Автограф чорним чорнилом з обох сторін пожовклої картки паперу невеликого формату (20 x 12,7 см). В кінці тексту листа овальна фіолетова печатка видавництва.

№ 7

Ч. 243

Коломия, дня 26 / I 1922

Високоповажаний Пане Доктор!

На ст. 65 було подано, чому нема 66 й 67 ст. і обі сторони заповнені клішами з інтервалами, яких відбитку я Вам вислав. З тексту там нічого не буде крім пояснення, що таблиці містять зіставлення інтервалів та Вашої нотки, яку Ви надіслали з відбиткою¹⁰. Поправки очевидно будуть строго перевірені, так що відсилення ревізії злишне, тим більше, що се спинює друк. Одначе думаю, що добре було би перевести справки на ст. 70, щоб текст вийшов поправно. Для того висилаю Вам 69 і 70 ст. до справки. Коли счеркаєть ся ч. 1 на 70 ст., то що зробити з 1 на ст. 69. Чи так має лишити ся? Коли вважати мете, що справки не вплинуть на перебудову тексту в тім обемі, що нестане місця то прошу їх перевести. А може б у «додатку» перед словарцем помістити те, що тут не піде, а повинно бути в книжечці. Приміри почеркані, бо на їх місце прийдуть кліші без помилок. Іншого значіння се не має (Там замість с було д). «Наз. одн. голосінь» значить «називник (1 відмінок) однини голосінь, бо хтось міг би думати, що «голоснями» походить [від] «голосня» (жіночого роду). Назву відмінка взято з термінології граматики Сімовича 2 вид.

⁹ Йдеться про примітку на с. 51 підручника (внизу сторінки), яка стосується кварто-квінтового кола («енгармонічного кола», за С. Людкевичем).

¹⁰ Пояснення та «нотка» (примітка) містяться на 66-ій сторінці видання підручника.

Замість духові може би краще й виразніше було дмухові (від дмухати): се народне й гарне слово. «Духовий» має трохи інше значіння. Я був би за тим, щоби взагалі «дугі» (інструменти) пропустити а заступити їх терміном «дмухові», бо «дугі» заносить польонізмом (та як «духові» москалізмом)¹¹.

Прошу ласкаво поспішити з відповіддю.

Остаю з пошаною Д. Николишин.

ЛММСЛ. – Автограф чорним чорнилом з двох сторін пожовклого аркуша – бланку видавництва. Аркуш із зігненим верхнім лівим кутиком, на поперечному згині надім'ятий з надривами.

№ 8

Ч. 259

Коломия, дня 18 / 3 1922

Високоповажаний Пане Доктор!

Висилаю Вам останній піваркуш. Здаєть ся у «Заввазі» дав я за багато справок¹². На сім, що правда, книжечка не тратить, але вже саме вичислювання помилок декому не подобаєть ся. Заповіджені примірники надішлеть ся протягом найближчого тижня. Один сірий примірник прошу ласкаво призначити для справок і доповнень, потрібних при другому виданню. Найкраще робити се на сьому неоправленому. У свій час редакція звернеть ся до вас по нього. Рівночасно з книжками вишлю бажану відпись нашої умови.

Остаю з глибокою пошаною.

За видавництво «Загальна книгозбірня» в Коломиї Д. Николишин.

ЛММСЛ. – Автограф чорним чорнилом з однієї сторони (22,6 x 14,1 см) пожовклого аркуша – бланку видавництва. В кінці тексту листа овальна фіолетова печатка видавництва.

№ 9

Високоповажаний Пане Доктор!

Тішу ся, що Ваша праця над інструментацією моєї оперетки наближаєть ся після довгої перерви до успішного кінця. Авжеж, Ви маєте повну волю викинути всяку частинну композицію чи Давидовського¹³ чи якунебудь іншу й відповіднішу вставити на те місце. Всякі вказівка з мого боку зовсім лишня, бо я – як у свій час казав Вам – у тих справах некомпетентний. Я бажаю мати одноцілну щодо стилю інтерпретацію, от і все. У всьому іншому здаюсь на Вас.

¹¹ Цю правку Д. Николишина у виданні С. Людкевич проігнорував, залишивши назву «дугі, або духові інструменти» (див. с. 83 підручника).

¹² Йдеться про розділ «Заввага» на с. 132–133 видання. Це перелік помилок і друкарських недоглядів.

¹³ Давидовський Григорій (1866–1952) – хоровий диригент, композитор-аматор, співак, музично-громадський діяч. Навчався в Чернігівській духовній семінарії, закінчив Петербурзьку консерваторію по класу хорового диригування (1897) і вокалу (1902). Створив хор у рідному селі Мельня (1888) та ще понад 35 хорових колективів (в т. ч. Москві, Петербурзі, містах Центральної та Східної України). В останні роки життя – керівник Полтавської хорової капели, Заслужений артист України, член Спільки композиторів України.

Що до філії музичного Тов[ариства] чи Інституту в Коломійі, так тут справа натрапляє на труднощі формальної натури. Люди не розуміють, що за завдання мало б заснування осібного музичн[ого] Інституту, бо й так ведеться тут навчання гри на скрипці в семінари, а наша Княгиницька¹⁴ на власну руку веде науку гри на фортепяні. Вона одинока зрештою має патент, а іншим учителям того не достає. Люди боять ся засновувати Інститут, бо до нього треба фахових сил, а їх під рукою нема. Коли б і найшли ся, то заангажовання таких сил потягає за собою певні зобовязання грошеві, і от саме ті зобовязання просто залякують людей. Я просив би дати мені авторитативні вияснення, як Інститут мав би бути до Гол[овного] Тов[ариств]а в матеріальних справах своєї школи. Тут ще і та трудність, що деякі галузи діяльності Інституту веде тепер «Боян».

Оце власне оноді відбуло ся засідання в «Бояні», на якому вирішено відсвяткувати ювілей Бортнянського після вказівок, поданих у «Ділі»¹⁵. Як воно й коли має бути виконане, не знаю, бо не належу до «Бояна». Думаю, що віднесуть ся до Вас у тій справі.

Жду нетерпеливо, коли буду міг дістати у свої руки Вашу довго виждану цінну працю над «Маєвими Акордами». Таки щастя не всім однаково усміхаєть ся...

З правдивою пошаною Д. Николишин

24 / 9 1925.

ЛММСЛ. – Автограф чорним чорнилом на пожовклому аркуші тонкого паперу, складеного вдвоє (16,7 x 13 см).. Текст розміщений за аркушевою системою і міститься на 2 сторінках.

№ 10

Високоповажаний Пане Доктор!

З Вашої відповіді вичитав я серйозне невдоволення з мене, що не вдало ся мені заснувати Музичного Інст[итуту]. Що се нелегка річ, будете мати нагоду перекопати ся, як при нагоді побуту в Стан[иславові] zvolите заглянути до Кол[омії]. Для ілюстрації подам Вам до відома факт, що й та одинока кваліфікована сила п. Княгиницька перенесла ся до державної семінарії до Бережан, бо на її оголошення, що отвирає науку гри на фортепяні, не зголосила ся ні одна учениця... Оце було б і

¹⁴ Йдеться про О. Княгиницьку – випускницю Вищого музичного інституту у Львові На засіданні виділу Музичного товариства ім. М. Лисенка 20 серпня 1925 р. її було спрямовано на працю в Стрийській філії, а потім рішення змінено (на засіданні 21 жовтня 1925 р.) і влаштовано її на роботу в Дрогобицькій філії. 11 березня 1927 р. на засіданні виділу озвучувалося її прохання про перехід на роботу в Коломию, куди, очевидно, вона й була переведена.

¹⁵ Йшлося про вшанування столітніх роковин смерті Дмитра Бортнянського. З тої нагоди у Львові було створено Ювілейний комітет, який звернувся з покликом до суспільності вшануват цю дату і накреслив основні заходи вшанування. Див. публікацію: Століття смерті Бортнянського (Поклик Ювілейного Комітету). *Діло*. 1925. № 208. 18 вересня. С. 3–4. Підписано: За святочний комітет: Йосиф Дрималик голова т. ім. Лисенка, Йосиф Доманик голова т. «Л. Боян», Йосиф Кишакевич, д-р Михайло Волошин, Домет Садовський, Д-р Ст. Людкевич, Василь Барвінський. Про цю публікацію і йдеться під «вказівками» у «Ділі».

з нашим Інст[итутом] з тої простої причини, що тут і конкуренційні польські школи, а наше патріотичне громадянство до своїх не має довіри.

Адже ж я не думав користати даром із Вашого дорогого часу при моїх «М[аєвих] акордах». Саме тому переслав Вам у падолисті 1924 р. 100 прим[ірників] Ваших «Заг[альних] основ музики». З тої рації прохав би я Вас вдоволити ся ласкаво тільки соткою примірників, тимбільше що ціна сотки перевищує поважно 100 зол. Ту сотку я вишлю ще сього тижня.

При нагоді відсилки «Маєвих акордів» дуже прошу не забути про визичене «Сватання на Гончарівці» і за визичення прошу по два примірники зредагованих Вами творів: «Сватання на Гонч[арівці]», «Бувальщина», і «Як ковбаса та чарка»¹⁶. Рівночасно прошу о інформацію, чи «Укр[аїнський] Театр» схотів би видати «Маєві акорди» у Вашій редакції та до кого мені з тим звернути ся.

Дякуючи за все добре, яке Ви мені зробили, остаю з правдивою пошаною

Д. Николишин.

9 / 10 1925

ЛММСЛ. – Автограф чорним чорнилом на пожовклому аркуші тонкого паперу, складеного вдвоє (16,7 x 13,1 см). Текст розміщений за аркушевою системою і міститься на 2 сторінках.

№ 11

Вельмишановний Пане Доктор!

Мені прикро, що досі не вдалось мені ще розпродати Музичного Листка¹⁷ й відіслати Вам гроші. Я сподіюсь, що при нагоді Концерту Бортнянського, який відбудеть ся по наших Різдві пуцу всі примірники й вирівнаю рахунок. При тім і я трохи завинив, бо зайнятий величезними власними клопотами матеріальними, не найшов часу ні нагоди агіти поміж ширше громадянство й продати, а в гімназії пустив ледви пять примірн[иків].

Остаю з правдивою пошаною

Д. Николишин

К[оломия]1 / 1 26.

ЛММСЛ. – Автограф чорним чорнилом на коричнево-сірій поштової картці (8,8 x 13,8 см), адресованій українською і польською мовою до Львова С. Людкевичу на вул. Крашевських, 23.

¹⁶ Впродовж 1921–1925 рр. С. Людкевич входив до кооперативи «Український Театр», брав участь в її засіданнях. Для потреб театру він здійснив редакції та інструментовки оркестрового супроводу до названих п'єс.

¹⁷ Йдеться про видання, яке вийшло у світ: «Музичний листок: неперіодичний часопис, присвячений актуальним справам нашого музичного життя / Видає і за редакцію відповідає Д-р Ст. Людкевич. Вип. 1. Львів, 1925. 12 с. Перший і єдиний опублікований випуск цього видання був присвячений 100-літтю смерті Д. Бортнянського.

№ 12

Вельмишановний Пане Доктор!

У відповідь на Вашу картку з 24 / 7 с[его] р[оку] подаю до відома, що справді моя частина накладу 2000 примірн[иків] вже вичерпала ся. Залишила ся ще неначе в мого спілника, що дав частину вкладу і з тої рації забрав собі 3000 прим[ірників]. Між нами з приводу його напасливої вдачі прийшло було саме через «Заг[альні] основи музики» до процесу і він програв його у всіх інстанціях. Від тоді між нами повний розрив і навіть посередною дорогою не вдалось мені довести хочби до того, щоб вирівнав книжками кошта процесу, доволі великі. Отож я не знаю, що він зробив з примірниками, кілька їх має та де помістив. Дятого позволяю собі Вам як авторові запропонувати звернутись до нього (Василь Червінський, Коломия, вул. Купелева) порученим листом з запитом, чи він має книжки, чи згодить ся їх дати в коміс у відповідній потрібній Вам кількості на певних вигідних Вам умовах або до Книгарні Шевченка¹⁸. Якщо не дістанете від нього відповіді, тоді приступаємо до другого накладу. Мене він боїть ся через те, що мій адвокат приходив фантазувати його книжки (за кошта процесу), а Вам повинен дати відповідь вдоволяючу. Коли того не зробить, тоді я не буду мати навіть моральних сумнівів, коли загачу його пайку книжок новим справленим виданням Ваших «Заг[альних] основ». Прошу повідомити мене про вислід.

З правдивою пошаною

Д. Николишин

26 / 7 28.

ЛММСЛ. – Автограф чорним чорнилом з двох сторін пожовклого аркуша паперу, складеного вдвоє (17,2 x 10,8 см). Текст займає 3 сторіночки.

№ 13

В[исоко]пов[ажаний] Пане Доктор!

У своїм часі звертав ся до мене п. Кашубинський¹⁹ з пропозицією написати оперетку-текст для нього. Я написав, та згубив адресу п. Кашубинського. Прошу ласкаво подати мені адресу, щоб я міг повідомити його й запитати, чи ще рефлектує на текст чи вже безпредметове.

З правдивою повагою

Д. Николишин.

Кол[омія] 30 / 11 1929

ЛММСЛ. – Автограф чорним чорнилом на листівці (9,3 x 14,2 см) з фотографіє, підписаною: «Кінний відділ Луговиків на Луговім святі в Бережанах 18. IX. 1927». Листівка адресована українською і польською мовами С. Людкевичу до Львова на вул. Крашевських, 23.

¹⁸ Йдеться про книгарню Наукового товариства імені Т. Шевченка у Львові.

¹⁹ Кашубинський Дмитро (1877–1951) – композитор-аматор, за фахом – інженер-будівельник, швагер С. Людкевича (чоловік його сестри Олени). Разом із С. Людкевичем під час Першої світової війни перебував у російському полоні в Перовську. Працював у Ярославі, керував хором. Автор хорів, церковних пісень, опрацювань народних пісень.